

*Анастасія Щубер, магістрант
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород
Науковий керівник: Чубарь О.Г., к.е.н., доцент*

РОЛЬ МИТНОГО ТАРИФУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах посилення інтеграційних процесів України в світову господарську систему незмінно зростає значення державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, що разом з міждержавними угодами являється одним із інструментів регулювання міжнародної торгівлі. У зв'язку з цим зростає роль митно-тарифного та податкового регулювання, які в сьогоденнішніх реаліях є чи не найголовнішими джерелами поповнення доходної частини державного бюджету.

Основним елементом методу митно-тарифного регулювання є митний тариф, який як активний інструмент державного регулювання ЗЕД має всебічне застосування, охоплюючи, за деякими оцінками, близько 2/3 зовнішньоторговельного товарообігу розвинутих країн [2, с. 305]. Збільшуючи ціну імпортного та/або експортного товару, він тим самим впливає на обсяг та структуру зовнішньої торгівлі. За характером дії митний тариф належить до економічних (тарифних) регуляторів. В залежності від контексту та умов застосування останній може трактуватися за трьома підходами. По-перше, митний тариф репрезентують як сукупність митних ставок по відношенню до товарів і послуг, що імпортуються або експортуються, і який зведено відносно діючої класифікації товарів ЗЕД. З іншого боку його слід розглядати як окрему митну ставку, яку сплачує суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності при експорті/імпорті товарів і послуг. За такого змістовного навантаження поняття митного тарифу відповідає сутності мита і є практично рівнозначним. І, насамкінець, його можна розглядати як інструмент торгової політики та державного регулювання внутрішнього ринку країни за умови його взаємодії зі світовим ринком [4, с. 110].

Як правило, митний тариф застосовується на рівні окремої держави, проте у окремих випадках, зокрема при об'єднанні декількох держав у певне торговельно-економічне угруповання та створення при цьому свого митного союзу, митний тариф стає загальним для всіх країн-членів інструментом зовнішньоторговельного регулювання. Прикладом митного союзу, який об'єднав усі країни, що беруть участь, у єдину митну територію з єдиним митним тарифом, є Європейське економічне співтовариство.

Митні тарифи будуються відповідно до діючих товарних класифікаторів, що містять перелік товарів, які поділяються за відповідною схемою. Найбільш вживаним прикладом такої класифікації на сьогодні є Гармонізована система опису та кодування товарів, паралельно з якою використовуються й інші класифікатори, зокрема, Брюссельська митна номенклатура, Стандартна міжнародна торгова класифікація ООН тощо.

Зазвичай митні тарифи в залежності від їх розмірів поділяють на три групи – група максимальних мит (застосовуються до тих країн, з якими немає торгових договорів та угод),

група мінімальних мит (застосовується до товарів тих країн, з якими діють торговельні договори або угоди, що передбачають взаємне надання режиму найбільшого сприяння) та група преференційних мит (застосовуються при імпорті товарів із країн, що розвиваються, до високорозвинених країн).

Митний тариф України являє собою перелік ставок загальнодержавного податку - ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України і систематизовані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), складеною на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів [3]. Порядок формування та застосування митного тарифу в Україні встановлено Законом України «Про митний тариф України» 04.06.2020 № 674-ІХ.

В Україні тарифне регулювання ЗЕД завжди відгравало значну роль, де особливе місце відводилося імпортному тарифу. Пояснюється це тим, що в умовах ринкового господарювання саме митний тариф найкраще виконує роль механізму пристосування вітчизняної економіки до світового ринку. На відміну від кількісних обмежень митний тариф не перериває зв'язок між світовим ринком та національною економікою, оскільки є єдиним гнучким економічним регулятором ввезення конкретних товарів.

Проте до сьогодні роль мита недооцінена, оскільки існує необхідність його розгляду як невід'ємної частини єдиної податкової системи, тобто слід розглядати митні платежі у тісному взаємозв'язку з внутрішніми податками, забезпечуючи оптимізацію рівня структури податків загалом. Так, якщо на митні платежі припадає в середньому третина всіх доходів Державного бюджету України, то на мито припадає всього біля 2-4 відсотків в різні роки, а це досить низький показник, враховуючи, що на ПДВ та акциз припадає решта.

Тут слід відмітити й іншу значимість митного тарифу, оскільки його фіскальну ефективність не можна оцінювати тільки через розмір надходжень до бюджету. Від величини митних тарифів опосередковано залежать інші доходні джерела держави. Так, високі імпортні мита можуть стати суттєвою перешкодою для подальшої інтеграції вітчизняної економіки в європейський і світовий простір, що відповідно може «пригальмувати» наші євро асоціаційні тенденції. Відповідно їх зниження може призвести до зростання обсягів вітчизняного експорту, а відповідно це дасть стимул вітчизняним товаровиробникам, що в кінцевому результаті мало б відобразитись на обсягах надходжень до бюджету від інших податків. Зниження імпортних мит веде до падіння внутрішніх цін та непрямого зростання платоспроможності населення, що нарощує обсяги товарообігу та також збільшує надходження податків до бюджету. Проте тут не слід забувати і про взяті на себе Україною зобов'язання щодо лібералізації ставок мита у зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом. Тому стверджувати, що ми можемо керуватися лише власними бажаннями щодо встановлення митних ставок, є не зовсім правильним. Внаслідок підписання вище зазначеної Угоди Україна взяла на себе зобов'язання протягом визначеного періоду часу скасувати вивізні мито. Проте можна сміло констатувати, що таке скасування здатне негативно вплинути на вітчизняну економіку, оскільки, насамперед, ми втратимо кількомільйонні недоотримання до Державного бюджету, а з іншого боку неконтрольоване і безмитне вивезення товарів та ресурсів з України може привести до появи їх дефіциту, який можна буде замінити лише за рахунок імпорту. Тобто буде замкнуте коло із великою кількістю проблем. Тому можна стверджувати, що встановлення вивізних мит на важливі для національної економіки товари та сировину, на обмежені природні ресурси є необхідною умовою розвитку вітчизняної економіки та внутрішнього ринку взагалі [1, с. 165].

На наш погляд, вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі має включати в себе заходи щодо оптимізації ставок митного тарифу, а також слід звернути увагу на використанні пільгових умов ведення зовнішньоекономічної діяльності для окремих суб'єктів, наприклад, розширяти тарифну номенклатуру товарів і послуг, надавати різного роду преференції відносно експорту/імпорту визначених груп товарів тощо, що в кінцевому

результаті мало б захистити інтереси як громадян і суб'єктів підприємництва, так і загальнонаціональні інтереси України.

Список використаних джерел:

1. Батанова Л.О., Кухарук І.О. Проблемні аспекти застосування мита в Україні. LEX PORTUS. № 2 (10). 2018. С. 158-168.
2. Покровская В.В. Организация и регулирование внешнеэкономической деятельности : учебник. М., 1999. 456 с.
3. Про митний тариф України: Закон України від 04.06.2020 № 674-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>.
4. Руководство по модернизации таможенной службы / под ред. Люка де Вульфа, Хосе Б. Сокола; пер. с англ. – М.: Изд-о «Весь мир», 2007. – 328 с.